వినదగు నెవ్వరు చెప్పిన.....

ఇచ్ఛాపురపు రామచంద్రం

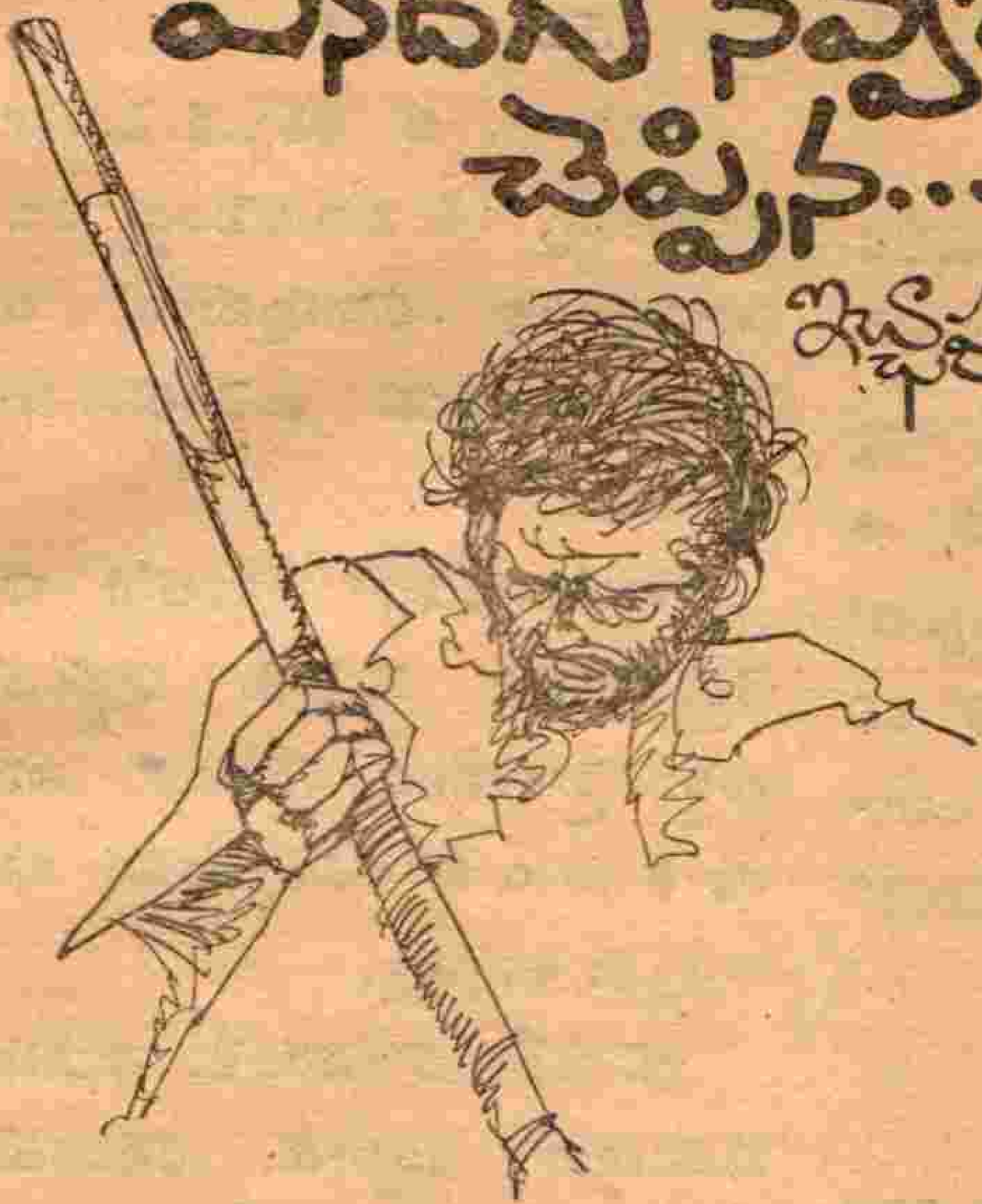

పార్టీల గదిలో రఘుపతి లేకపోవడంతో విరించి తిన్నగా రఘుపతి ప్రయివేట్ రూములోకి దూసుకుపోయేవాడే. వాళ్ళిద్దరి మధ్యా ఉన్న స్నేహం అంతటిది. కానీ-అక్కడ-ఆ మనిషి!

బెంచీ, కుర్చీలూ ఉన్నా నేలమీద గోడవారగా ముడుచుకు కూర్చున్నాడు. మనిషి-మహా దీనంగా-ముష్టివాడిలా ఉన్నాడు కానీ ప్లీడరుతో పనున్నవాడిలా లేడు. అందుకే-విరించి ఆగిపోయాడు. అతన్ని పరిశీలనగా చూసాడు. ఒక్కసారతని హృదయం ఆనందంతో ఉరకలువేసింది. ఈ అవకాశాన్ని వినియోగించుకోవాలనుకున్నాడు.

ఇన్నాళ్ళూ తను పీడిత ప్రజ గురించి రచనలు చేశాడు. బహుమతులు పొందాడు. దీనజనుల దుఃఖగాథలు చిత్రించి ప్రశంసలు పొందాడు. ఈ మనిషి సమస్యేమిటో తెలుసుకుని-పరిష్కరించగలిగితే?....తన రచనలకు సార్థకత. కనీసం ఒక మనిషినేనా ఉద్ధరించగలిగానన్న సంతృప్తి. తన కథా వస్తువులయిన పేదలలో ఒకడికి జీవితంలో కూడా తోడుపడగలిగానన్న తృప్తి. ఎందుకు వదులుకోవాలటువంటి సువర్ణావకాశం?

రఘుపతి కూర్చునే కుర్చీలో కూర్చున్నాడు విరించి. అతనికి లాయర్ హుందాతనం వచ్చేసింది. "ఎవరయ్యా నువ్వు?" అచ్చంగా లాయర్‌లాగే ప్రశ్నించాడు. అతనిలో చలనం కలిగింది. తలఎత్తి చూశాడు. చేతులు జోడించాడు. మెల్లగా చెప్పాడు,

"నా పేరప్పన్నండి. మా వెంకటా పురంవండి."

"ఏం పనిమీద వచ్చావ్ ?"

ఒక క్షణం సందేహించి— "మరేటీ నేదండి. మా వూరి పొలిమేరలో మాకో యెకరం ముక్క వున్నాదండి. సొమ్ము లేక గట్టేయించ లేకపోయానండి. అ అలుసు జూసుకుని-ఎంకడు నా సెక్కలో మూడు సెంట్లు మేర తన ముక్కలో కలి పేసుకున్నాడండి." కొంత కోపమూ మరి కొంత దుఃఖమూ నిండిన కంఠంతో అన్నాడు.

"వెంకన్నెవరు ?"

"మునసబుగారి రైతండి. నా బూం వాక్రమించేసుకున్నాడండి. గట్టెయించేశా డండి. ఇదేమని అడిగితే - నీకు దిక్కున్నకాడికి పోయి చెప్పుకోమన్నా డండి. ఈ గోరం పీడరుగోరికి మనవి జేసుకుని నన్ను కాపాడమని కాళ్ళట్టు కుందాంవనొచ్చానండి."

"మీ వేపు భూముల ధరలెలా ఉన్నాయి? నీ భూమి ధరెంత పలుకు తుంది?"

"నికార్సుగా చెప్పలేమండి. ఏళను బట్టీ, కొనేవాడి మోజునుబట్టీ....అమ్మే వాడి దన్నునిబట్టీ ఉంటాయండి భూముల ధరలు."

"నిజమే అనుకో. అయినా ఉరమరి కగా ఏదో ధరంటూ ఉంటుందిగా ?"

"అ మాటకయితే ఎకరా నాలుగు వేలు చేయ్యొచ్చండి."

"బాగుంది. ఆ లెక్కన-వెంకడాక్ర మించుకున్న నీ మూడుసెంట్ల విలువా మూడువందల లోపన్నమాట. సరే, వెంకడి కటువంటి బుద్ధెందుకు పుట్టిం దంటావు ?"

"రావణాసురుడికి రాములోరి భార్య నెత్తుకపోవాల నెందుకు పుట్టిందండీ బుద్ధి? నైజంవండి, నైజం." అసహాయత నుంచి ఆవిర్భవించిన కసితో అన్నాడు అప్పన్న.

"జానులే. కొందరంతే. మనుషుల్లో మంచివాళ్ళూ ఉంటారు, ధనవంతులూ ఉంటారు. అప్పన్నా....నీ కుటుంబ మెంతమంది?"

"నేనూ నా అడదీ నలుగురుపిల్లలూ. ఆరుబుర్రలండి" వేళ్ళు ముడిచి లెక్కించాడు.

"పొలంమీద బతుకెల్లదుగా ? ఏం జేస్తూంటావు ?"

"గొర్రెలు, మేకలు మేపుకుంటాం. పాలమ్ముకుంటాం." అగి — "బూంవిలో జొన్నలో సామలో పండించుకుంటాం." అన్నాడు.

"ఏమయినా నిలవేశావా ?"

"నిలవెయ్యడంవాండి! మొదటి దానికి మొగుడులేడు కానీ కడదానికి కళ్యాణమట. ఓ పూట తింటే రెండుపూట లెండుతాం. మేం మనుషులంవూ, మావి

బతుకులూనా బాబూ?" పంచెతో కళ్ళద్దు కుని-"నెయ్యన్నం తినే మీబోటి గొప్పో ళ్ళకి మాలాటివాళ్ళబాదలేటి తెలుస్తాయి." అన్నాడు.

విరించికి జాలితో కూడిన నవ్వు వొచ్చింది.

అప్పన్నా! నువ్వు అజ్ఞానివి. అమా యకుడివి. విద్యాగంధం లేనివాడివి. ఎదుటి మనిషి విలువ తెలియనివాడివి. పల్లెటూరివాడివి. ఏమీ తెలియనివాడివి. నువ్వేకాదు పల్లెటూరి వాళ్ళంతా యింతే. కోర్టుల్ని పోషించేది మీరు. ప్లీడర్లను ధనవంతుల్ని చేస్తున్నది మీరు. రాజకీ యాలను రెచ్చగొడుతున్నది మీరు. పొలం తగువులు, పార్టీ కలహాలు. కక్షలు....కొట్లాటలు .... హత్యలు.... మానభంగాలు.... నేరాలలో అధిక భాగం పల్లెల్లోనే జరుగుతున్నాయి. ఇవన్నీ నేను ఎన్నిసార్లు నా రచనలలో ప్రతి బింబింపజేశాను. ఐనా మీలో మార్పు కనపడదు.

"నాకు నీ బాధలేకాదు. ప్రపంచంలో అందరి బాధలూ తెలుస్తాయి లే. అప్పన్నా! నీకు మీ గ్రామంలో ఉన్న పలుకుబడెంత?"

"అంటే?....నా వాళ్లెందరనా బాబూ?....నిజం చెప్పేవారూ న్యాయానికి నిలబడేవారూ .... ఉంటారండి రెండు పుంజీలమంది."

"వెంకడి పక్షం ఎందరు?"

"శానామందేనండి. వొందపైనేనండి. అలగామనుషుల. కదండి, అందదండ లుండవు. బలంవుండదు, బలగ ముండదు" దీనంగా అన్నాడు,

"కరణం ఎవరి పక్షం?"

"పులీ సింహమూ ఏకమే ఔతాయండి మేకను చంపడానికి కయితే."

"నీకు బలమయిన సాక్షులు దొరక రన్నమాట!"

"పీడరుబాబు మాగట్టివోడండి. ఆరు తలుచుకుంటే నన్ను గెలిపించగలరని నాకు నమ్మకంవుందండి."

విరించికి జాలివేసింది.

అతను - లాయర్ కూర్చునే కుర్చీ లోంచి లేచి అప్పన్నకి దగ్గరగా ఉన్న బెంచీమీదకు వచ్చాడు. అలాగ స్థానం మారడం అతని కనవసరమనిపించింది.

"అప్పన్నా!" అర్ద్రమైన కంఠంతో పిలిచాడు.

"బాబు...."

"ఓ మాట .... నీ మేలు కోరి చెబుతాను....వింటావా?"

"తమవంటోరు సెబితే యినక పోయేంత బుద్ధియీనుణ్ని కానండి. సెల వియ్యండి."

విరించి ఒక్క క్షణం కళ్ళు మూసు కున్నాడు.

సారీ రఘుపతీ. నీ కన్యాయం చేస్తు న్నాను, క్షమించు. స్నేహంకంటె గొప్పవి మానవత్వమూ, కర్తవ్యమూ.

విద్యా వివేకాలు కల నేను పేదలసాధక బాధకాలను. చిత్రించే సంస్కరణాత్మక రచయితనైన నేను-నీ కేసొకటి వోగొడుతున్నాను. నీ దృష్ట్యా యిది అతిచిన్న కేసు. ఇందులో వచ్చే ఫీజు నీకేమీ లెక్కలోది కాదు. కాని-యీ కేసు అప్పన్న పాలిటి ఐరావతం. ఈ తెల్ల ఏనుగు యితని బతుకునీ యితనిమీద ఆధారపడిన వాళ్ళ బతుకుల్నీ కూడా అధఃపాతాళాని కణగద్రొక్కేస్తుంది. ఈ కేసు-అప్పన్నకతి ఖరీదైనది. ఇది వోయినా నీకేమీ నష్టంఉండదు.

అందుకే-నేనో చిత్రమయిన పాత్ర ధరిస్తున్నాను. మన్నించు మిత్రమా, మన్నించు.

"చూడు అప్పన్నా!....ప్లీడరు ఎంత గొప్పవాడయినా బలమైన సాక్ష్యాలు లేనిదే కేసు గెలవడం అసాధ్యం. సాక్షులమీదే ఆధారపడుంటుంది. మునసబు, కరణం నీ పక్షం కాదు, గ్రామానికి వాళ్ళే పెద్దలు మరి—"

"ప్లీడరు బాబు తలుచుకుంటే-గెలిపిస్తాడని నాకు గట్టి నమ్మకం బాబు".

"ఈ కేసులో గెలుపుకీ ఓటమికీ తేడా ఏమీలేదోయ్—"

"అదేటి బాబూ?" తెల్లబోయాడు అప్పన్న.

"దూరం ఆలోచిస్తే అంతే. కోర్టులో - ఒడిపోయినవాడు అక్కడే ఏడుస్తాడు. గెలిచినవాడు యింటికెళ్ళి ఏడుస్తాడు. అంతే తేడా."

"బా....బు....గా....రూ!"

"ఔను, అప్పన్నా .... నీమీద జాలి కొద్దీ అభిమానం కొద్దీ మంచిమాట చెబుతాను విను. ఆలోచించు."

"సెలవివ్వండి...."

"నీ-అన్యాకాంత మైన భూమి ఖరీదు-విలువ-మూడు వందలు. ఈ రోజుల్లో మూడు వందలంటే పెద్ద లెక్కలోని కాదు-"

"నిజఁవేనండి. డబ్బు యిలువ పడిపోయింది."

"నీ ఆస్తి అన్యాక్రాంత మైనప్పుడు కోర్టుకు వెళ్ళడం సమంజసమే. కాని లాభసాటి వ్యవహారం కాదేమో.

కేసనగానే — కాగితంమీద స్టాంపు అంటించాలి. గుమస్తాకి మామూలివ్వాలి. ప్లీడరుగారికి ఫీజు చెల్లించాలి. బహుశా సర్వేనంబర్లూ అవీ అవసరం పడతాయి. తాలూకాఫీసునుంచో రిజిష్ట్రాఫీసునుంచో రికార్డు తెప్పించాలి. ఎలాగో కేసు కోర్టు కొచ్చిందనుకుందాం. ఇక వాయిదాలు మొదలౌతాయి. నీకు కుదరక — వాళ్ళొస్తే నువ్వు రావు. నువ్వొస్తే వాళ్ళు రారు. పొద్దుటొస్తే పొద్దుపోయాకే యిల్లు చేరడం. నువ్వొక్కడివీ వస్తే చాలదే. సాక్షులని వెంటబెట్టుకురావాలి. వాళ్ళకి బస్సు కర్చులు... భోజనం కర్చులు....సాదరు కర్చులు....ఒకటేమిటి, సకల కర్చులూ నువ్వే భరించాలి. ఇలా ఓసారీ రెండు

సార్లూ కాదు. కోర్టులో కేసంటే రావణా సురుడి కాష్టమే. ఓపట్టాన తేలదు. ఇన్ని బాధలూ, యింత శ్రమా, యింత కర్చూ-పడ్డావే అనుకో చివరకి మిగిలేదేమిటి? కోర్టువారిచ్చే కాగితం ముక్క. మూడు వందల ముక్కకి ఆ రే డు వ ం ద ల కర్చు. అంతే. స్థాన బలం ఉంది కనుక వాళ్ళు నిన్ను నీ ముక్కని స్వాధీనం చేసుకోనీరు. నీకు మళ్లీ కోర్టే గతి. పునరపి జననం.... పు న ర పి మరణం....అసలు ముందు కోర్టుకెల్లా లంటేనే కరెన్సీ కట్టలు పట్టుకోవాలి. ఎక్కడినుంచి తెస్తావు?"

"మేకనో గొ ర్రె నో అ మ్మే సు కుంటాను."

"మేకలూ గొర్రెలూ పోయి కోరు నోటీసులూ తిరుగుళ్ళూ మిగులుతాయి. కోర్టుకెక్కిన వాడూ గాడిదెక్కిన వాడూ సమానమంటారు. వినలేదూ నువ్వు?"

"నరుడి వాలిక్కేటి లెండి .... ఎటు తిప్పితే అటే తిరుగుతుంది. కోరటు కెడుతున్న పేదర్లూ మునసబులూ గాడిద లైతే మరి మనుషులనోళ్ళెవరు?"

"కోర్టుకు వచ్చే పార్టీలు గొర్రెలూ మే క లూ. తెగేవి వాళ్ళ పీకలే. క సా యి వా ళ్ళు కు లా సా గా నే ఉంటారు ఎలాగయినా అప్పన్నని కోర్టు వి ము ఖు ణ్ని చేసిపంపా లని వి రిం చి బ్ర హ్మ య త్నం చేస్తున్నాడు.

"ఏటోనండి.... మీ మాటలు విచిత్రం గున్నాయి...." నిట్టూర్చాడు అప్పన్న.

"నువ్వు చదువుకోక....లోకజ్ఞానం లేక....దూరం ఆలోచించలేక — అలా అనుకుంటున్నావంతే. నేను - దూర దృష్టితో చెబుతున్నాను. నీకు కీడు చెయ్యాలని కాదు...."

"మీరు నాకెందు కపకారం తలపెడ తారు బాబు, మీరు నాకేటి బందువులా సుట్టాలా?"

"ఆమాత్రం నమ్మకముంది కద? చాలు. నీ శ్రేయస్సుకోరి....మనస్ఫూర్తిగా ఓ మాట చెబుతాను. విను. నువ్వు మీవూరు పోయి-వాళ్ళతో రాజీచేసుకో. దీనివల్ల ఉభయులకూ ఎంతో ఉపకారం జరుగుతుంది."

అప్పన్న త్రుళ్ళిపడ్డట్లయ్యాడు. "తమరిలా సెలవిస్తా రనుకోలేదండి. అన్యాయం చేసినదాళ్ళయిలే నేనెల్లి ఆళ్ళ కాళ్ళట్టుగుని రాజీకి దేవురించాలా? ఇది-నబువే నేటండి? మేమేనేటండి అంత గాజుల్దొడిగించుకుని ఆడముండల్లా కనపడుతున్నాం?"

"ఆవేశపడకయ్యా, ఆలోచించు. అసలే బీదవాడివి! ఈ కోర్టులూ ప్లీడర్లూ నీ బతుకుని పూర్తిగా చిదక్కొట్టేసి కాని వదలరు. పగ అడగించుటెంతయు శుభంబన్నారు పెద్దలు. పెద్దల మాట చద్దెన్నంమూటే కద? పిల్లులు తగవు లాడుకుని కోతి దగ్గరకు వెడితే ఏం చేసింది? ఆ కోతే యీ కోర్టు. మీదబ్బులన్నీ ప్లీడర్లూ, సాక్షులూ, బస్సులూ, హోటళ్ళూ తినేసి - మీకు చేతికి చిప్ప కూడా మిగల్చరు. నేను చాలా ఆలోచించి....ముందు చూపుతో-నీ శ్రేయోభిలాషినై చెబుతున్నాను."

అప్పన్న నెలాగయినా కోర్టుకి వెళ్ళనీయకూడదని—విరించిలో పట్టుదల.

అప్పన్న మౌనంగా ఉండిపోయాడు. విరించి అహానికి చిన్న దెబ్బ తగిలింది. ఏ సాహితీ సభలో అయినా తను ఉపన్యసిస్తే—చప్పట్లు.... అభినందనలు....ఆవేశం....ప్రకటించే వారు శ్రోతలు. తానింత కష్టపడి చెబుతున్నా అప్పన్నలో విశాసమూ వివేకమూరావేం? కళ్లు తెరవడేం? జ్ఞానం తెచ్చుకోడేం? నిమ్మకి నీరెత్తినట్లు కూర్చుంటాడేం? "మూడు వందలు విలువచేసే ముక్క— కోసం ఆరేడువందలు పైగా తగలెయ్యడం తెలివా అప్పన్నా?" సూటిగా అడిగాడు. "దూరదృష్టితో చేసే పనేనా?"

"తెలివంటే....మరేటనుకోకండి .... మీరు సదూకున్నవోరే. పట్నవాసపోళ్లే. పెద్దోళ్లే. అందుకే మీకు మా బతుకులూ బాదలూ సరిగా తెలవవు. నా పరిస్థితిలో కోరటు కెళ్ళడమే ముందు సూపున్న పనండి."

ఛెళ్ళున కొరడాతో కొట్టినట్లు తగిలిందామాట విరించికి. గ్రామీణుల బతుకులూ బాధలూ తనకి తెలియవూ?

అవి వ్రాసేక దతను సాహిత్య అకాడమీ బహుమతి గ్రహీత అయ్యాడు! అవి వ్రాస్తూనే కథాసాహితీలోకంలో నిత్య నీరాజనాలందుకుంటూ పేదల రచయితగా పేరు పొందుతున్నాడు!....పీడిత ప్రజా నీకపు బతుకుల కడగండ్లను కన్నులకు కట్టేలా చిత్రించే కథకుడిగా పత్రికలు తన నాకాశాని కెత్తేస్తున్నాయి! ఎద్దుకేం తెలుసు అటుకుల రుచి అని-ఈ విఖ్యాత రచయిత గురించి, విద్యాగంధం లేని - అ ఆలు రాని అప్పన్నకేం తెలుస్తుంది? పాఠకులేమన్నారు, పల్లె ప్రజల జీవితం విరించి వ్రాసిన దానికంటె భిన్నంగా ఉండడానికి వీలు లేదన్నారు. ఇంత కాకలుతీరిన కథ కుడిని- అప్పన్న ఎంత తేలికగా తీసి పారేశాడు! ఇది అజ్ఞానంకాక మరేమిటి? అప్పన్న-సార్థక నామధేయుడిలా ఉన్నాడు. అతను పశువు కాకపోతే- మూర్ఖుడు కాకపోతే. తానెంతో వివరించి చెప్పాక కూడా కోర్టుకి వెళ్తాననే అంటాడేం?

"ఎవరి పుండు బాధ అరికే తెలుస్తు దండి."

"అది కాదప్పన్నా! నేను మీపల్లె వాళ్ళమీదా పేద వాళ్ళ మీ దా కథలు రాశాను. నవలలూ నాటకాలూ అల్లాను. గొప్పవాడి ననిపించుకున్నాను. ఇవాళ సాయంత్రం సభ ఉంది. దానికి ప్లీడరు గారిని పిలవాలనే వచ్చాను. సాయంత్రం సభలో ప్లీడరుగారు [illegible] పొగుడుతారు. అంటే..[illegible]

"కదలకీ కబుర్ల[illegible] యినేవాడుంటే మాట[illegible] జెప్పకుండా సెతాబ్దం [illegible] ఏరు బతుకులేరు. [illegible] కోర్టులేరు."

పిడుగుపడ్డట్లు [illegible]

"అ....ప్ప....న్నా [illegible]

"మీరు నాకు పే[illegible] కీడుసెయ్యబోయా[illegible] మంచిదే...."

ఓరి మూర్ఖా [illegible] చెప్పినదంతా చెవి[illegible] చందమేనా? క[illegible] దండగేనా? నే[illegible] చొక్కా-పాటి చె[illegible] కలసి, నువ్వు నాకె[illegible] డిగ్రీ తీసుకువి [illegible] మథించి-కలంపట్టి - [illegible] మయగాథలను చిత్రిం[illegible] అనన్య సామాన్య గౌరవం[illegible] నాకు - నువ్వు చెప్పేవాడివా[illegible] చేద్దామనుకుని కీడుచెయ్యబోయిన అజ్ఞా నినీ అసమర్థుడినీనా నేను! ఎంత మాటన్నావు!....పత్రికాధిపతులూ పాఠ కులూకూడా అనలేకపోయారు నీలా. అసలు—నువ్వెంత, నీ బ్రతుకెంత? నీకు తెలియదు. చెబితే వినవు. మూర్ఖు డివి. బుద్ధిహీనుడికి భారతం ఏం తెలు

'విపదగు నెవ్వరు
వినలేదూ?
లిగేవాడు వాడు వాడి
ాదుకోవాల. నన్ను
న్నరు....'
రయ్యా. సముద్రం.
తేలదుండదు.'
ంకా చావలేదు.
చిదేనండి. కాని-
ూ రాలతాయాండి?
మందు మరొక

రోగం. మూర్ఖ
్గాడ్డం నా తెలివి
ంల నెవడూ బాగు
ప్పబోవటం నా
మ్వేస్ట్ .... లేచి-
రూములోకి నడవ

పిలిచాడు అప్పన్న.
కబుర్లే కాసింది, నడి
తేపేడం నాయంకాదంటారండి
మీరెన్నో సెప్పారు నామీద
యించి. అందుకు మీకు నా దణ్ణా
లండి. కాని .... నన్నూ నా లు గు
ముక్కలు సెప్పనిచ్చి-యినండి.'

నువ్వు నాకు చెప్పేదేమిదన్నట్లు వినుగ్గాముఖంపెట్టి చూశాడు విరించి వీడికి తనతోపాటి! తను చెబితే వాడు విన్నాడు గనుక వాడు చెపితే తను వినాలిట! ఏం చెబుతాడు పొల్లు కబుర్లు తప్ప? అయినా యీ రోజుల్లో అందరూ కథల్చెప్పేవారే. అందుకే నిజమయిన రచయితలకు విలువ తగ్గిపోతూంది.

'నాను కోరటు కెడితే సెడిపోతా నన్నట్లు సెప్పారండి తమరు. ఔనాండి?'

'ఔను, ఔను, ఔను. నువ్వేకాదు, నీలాటివా డెవడు కోర్టుకెళ్ళినా చెడిపోయి తీరతారు.' గట్టిగా వక్కాణించాడు విరించి.

'యినసాయంలో మాత్రం అలా క్కాదండి.'

ఏమిటి నీ బోడి అన్నట్లు చూశాడు విరించి.

'నాను-కోరటు కెళ్లకపోతేనే సెడి పోతానండి. సిత్తయి పోతానండి. మరెప్పుడూ నెగలేనండి. ఇదండి సత్తెం.'

'ఏమిటి నువ్వనేది? కబుర్లు చెప్పక పాయింటుకి రా.' కసిరినట్లన్నాడు.

'కోరటు - ఏరుకాదు, సంవుద్రం అన్నారండి తమరు. అదికానానిజంవండి. పైన కెరటాలు కనిపించినా లోన శాంత మేనండి కోరటుకీ సంవుద్రానికీ.'

'అ!' తెల్లబోయాడు విరించి. ఈ గోచీపాతగాడు కూడా చెబుతున్నాడే!

'సిన్న తిరకాసుందండి. కోరటు కెడితే ఐదారొందలు పోతాయాన్నది నిజంవేనండి. కాని, వెళ్ళకపోతే సెక్క-సెక్కంతా పోతాదండి.'

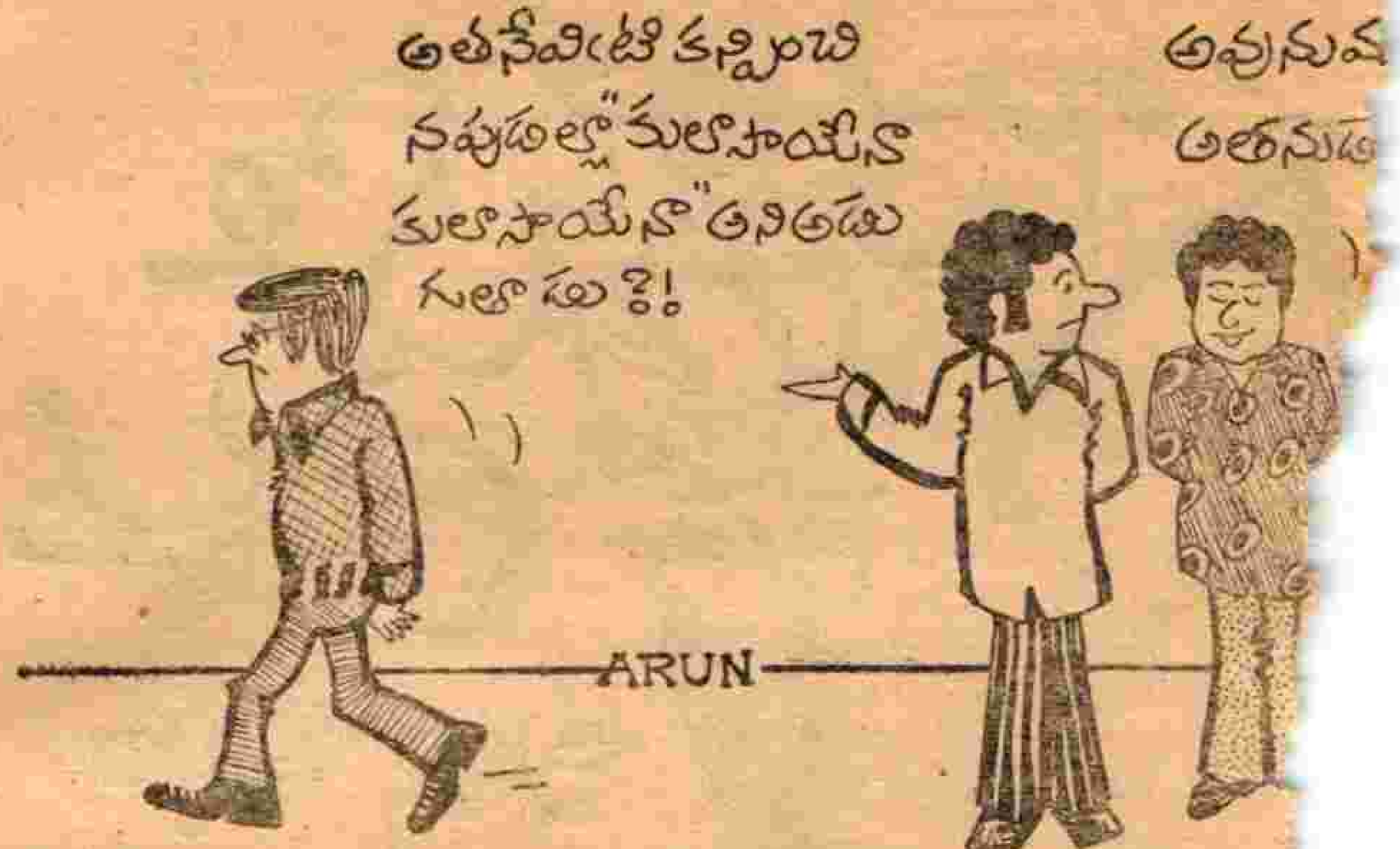

"ఎలా? ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు విరించి.

"మూడుసెంట్లు లాక్కున్నా సేతులు ముడుచుకుని కూర్చున్నాడు సవట నాయాల, ఐదుసెంట్లు లాక్కుందాం, ఏటిజేస్తాడో సూద్దాం వన్న బుద్ధి పుడుతుందండి ఎంకడికి. అదాడి తప్పు కాదండి. మనిషితత్వమే అంతండి. మెత్తనోళ్ళని జూస్తే ఎవరికయినా మొత్తబుద్దేనండి. పల్లెటూళ్ళో ఎదిరించకుండా ఊరుకుంటే ఉరితియ్యాలని జూస్తారు. మేమంత అలగావాళ్ళమయినా మేంపూ మనుషులమే అని అళ్ళకు సూచించుకోవాలండి సమయంవొస్తే. లేకపోతే నోకువ గట్టేస్తారండి. ఎర్రోడి పెళ్లాం వాడకెల్లా మరదలౌతదండి. అందుకనండి నా బాధ. నా తాపత్రయం–పోయిన ముక్కకోసం కానేకాదండి. తాకట్టెటిన వాస్తువూ, కలిపేసుకున్న ముక్కా – లేచిపోయిన అడదీ–యిక మనవి కావని నేనూ తెలుసుకున్నానండి అనుబవమ్మీద. మూ

కోసం ఐదొందలు క

పనేనని నేనూ కనుకొ

మూడుసెంట్లు పోగా

ఎకరానికి మూడుసెంట్ల

కోసం ఐదొందలు క

కోడం తెలివా కాదం

అడిగాడు అప్పన్న.

విరించి నిర్ఘాంతపోయ

సత్యం తెలుసుకుంటున్నట్లు

దయం ఔతున్నట్లు. నవ్వుతూ

చాడు రఘుపతి. "మధ్యలోంచి

కథ బాగానే అర్థమైందిలే. ఓడిపోయానని బాధపడకు విరించీ. జ్ఞానంకంటే అనుభవం గొప్పది. కథకంటే జీవితం విశాలమైంది. తెలివితేట లేవొక్కరి సొత్తూ కావు. జరిగింది–కథ రాసుకో." ఇక అక్కడ ఉండలేనట్లు, సాహితీ సభకు ఆహ్వానం అందించి–చరచర వెళ్ళిపోయాడు విరించి.